

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE BIEZEWEG NR. 9 TE KWATRECHT (PROV. OOST-VLAANDEREN)

ARCHEOLOGIENOTA MET BEPERKTE SAMENSTELLING

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1630

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 55
9051 Gent

Augustus 2021

Dossiernr.: 31196

Projectcode AOE: 2021G253

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Biezeweg nr. 9 te Kwatrecht (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur

Tine Van den haute

Projectnummer

31196 (intern)

2021G253 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, juli-augustus 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1630

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	20/7/2021	Interne draft
v1	20/7/2021	Externe draft
V3	9/8/2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Tine Van denhaute
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Pedro Pype
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	6
1	Inleiding (beschrijvend gedeelte)	6
1.1	Thesaurus	6
1.2	Administratieve gegevens	6
1.3	Onderzoeksopdracht	7
1.4	Afbakening projectgebied	7
1.5	Wettelijk kader	9
1.6	Doel van het onderzoek	11
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie	12
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	14
3.1	Topografische situering	14
3.2	Bodemkundige situering	17
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	18
4.1	Centrale archeologische inventaris (CAI)	18
4.2	Cartografische bronnen	20
5	Recente landschapsveranderingen	22
6	Besluit en samenvatting	27
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening	29
8	Bibliografie	30

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto (Geopunt 2021).....	8
Figuur 2: GRB met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)	8
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (CadGIS 2021).....	9
Figuur 4: Huidige situatie aangeduid op een orthofoto uit 2020 (Geopunt 2021)	11
Figuur 5: Inplantingsplan en opdeling in zones (Initiatiefnemer 2021)	13
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	14
Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)	15
Figuur 8: Aanduiding van de profiellijnen bij het studiegebied (Geopunt 2021)	16
Figuur 9: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)	16
Figuur 10: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021).....	17
Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	17
Figuur 12: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km (Geopunt 2021)	18
Figuur 13: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021).....	20
Figuur 14: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)	21
Figuur 15: Het Duitse munitiedepot uit WOI tijdens gebruiksfase in 1918 (Bunkergordel 2021)	22
Figuur 16: De ravage in het munitiedepot net na WOI (Bunkergordel 2021)	23
Figuur 17: De contouren van het munitiedepot op een luchtfoto uit 1948 (Bunkergordel 2021)	23
Figuur 18: Orthofoto uit 2014 met aanduiding van de contouren van het voormalige munitiepark (Bunkergordel 2021).....	24
Figuur 19: Orthofoto 1971 met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)	25
Figuur 20: Orthofoto 1990 met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)	25
Figuur 21: Orthofoto 2018 met de laatste bebouwingsfase van gieterij van Londen (Geopunt 2021)	26
Figuur 22: Orthofoto 2019 met de afbraak van de gieterij in volle gang (Geopunt 2021)	26

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Kwatrecht, Biezeweg, nota-light

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2021G253
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres projectgebied	
- straat + nr.:	Biezeweg 9
- postcode:	9230
- fusiegemeente:	Kwatrecht
- land:	België
Lambert72 coördinaten x/y(EPSG:31370)	112323,57088001368/186597,95466035217/113299,53088001364,/187145,27899 669684
Kadaster	
- Gemeente:	Wetteren
- Afdeling:	1
- Sectie:	G
- Percelen:	836F
Onderzoekstermijn	Juli-augustus 2021

1.3 ONDERZOEKSOPDRACHT

In het industriegebied van Kwatrecht, een deelgemeente van Wetteren, zal een logistiek centrum met bijhorende verhardingen gerealiseerd worden. Eerder werd hiervoor reeds een nota licht geschreven met **ID 11363**. Op basis van de reeds aanwezige verstoring veroorzaakt door de recente bebouwing op het terrein werden toen geen verdere maatregelen geadviseerd. Na een wijziging van de plannen diende echter een nieuwe archeologienota te worden opgemaakt.

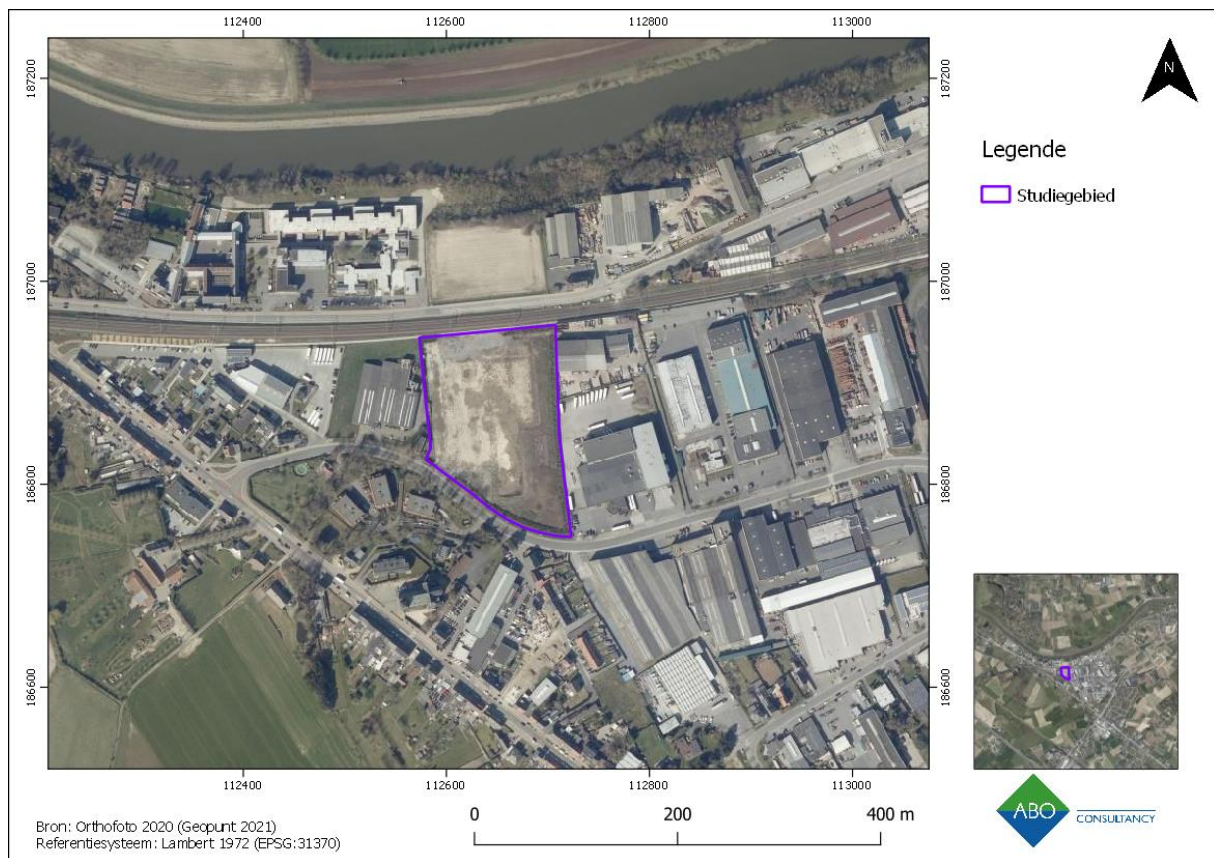
Het projectgebied bevindt zich niet binnen een definitief of voorlopig beschermde archeologische site of een vastgestelde archeologische zone. Desalniettemin wordt geoordeeld dat bij de ontwikkeling van het terrein het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief zou kunnen worden verstoord. De geplande werken worden meer in detail besproken in hoofdstuk 2.

Het projectgebied is echter gelegen op een locatie waar zich tot voor kort fabrieksgebouwen bevonden. Deze behelsden quasi het volledige terrein. De voormalige centrale loods op dit terrein was ook onderkelderd. Gezien de geplande werken zich quasi volledig ter hoogte van de voormalige bebouwing bevinden is er geen potentieel tot kenniswinst meer aanwezig en zal er geen bijkomende verstoring veroorzaakt worden aan het mogelijk aanwezige archeologische erfgoed.

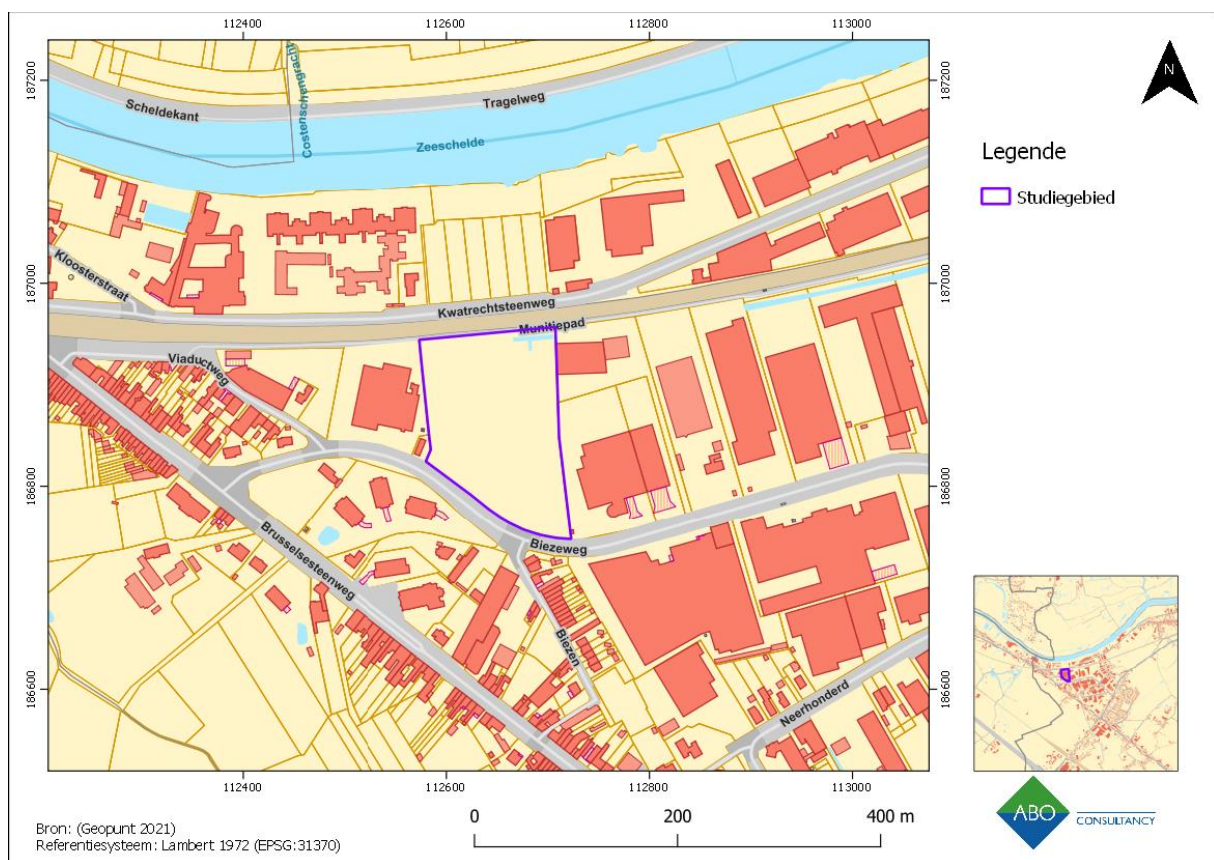
Om bovenstaande redenen betreft het hier een archeologienota met een beperkte samenstelling.

1.4 AFBAKENING PROJECTGEBIED

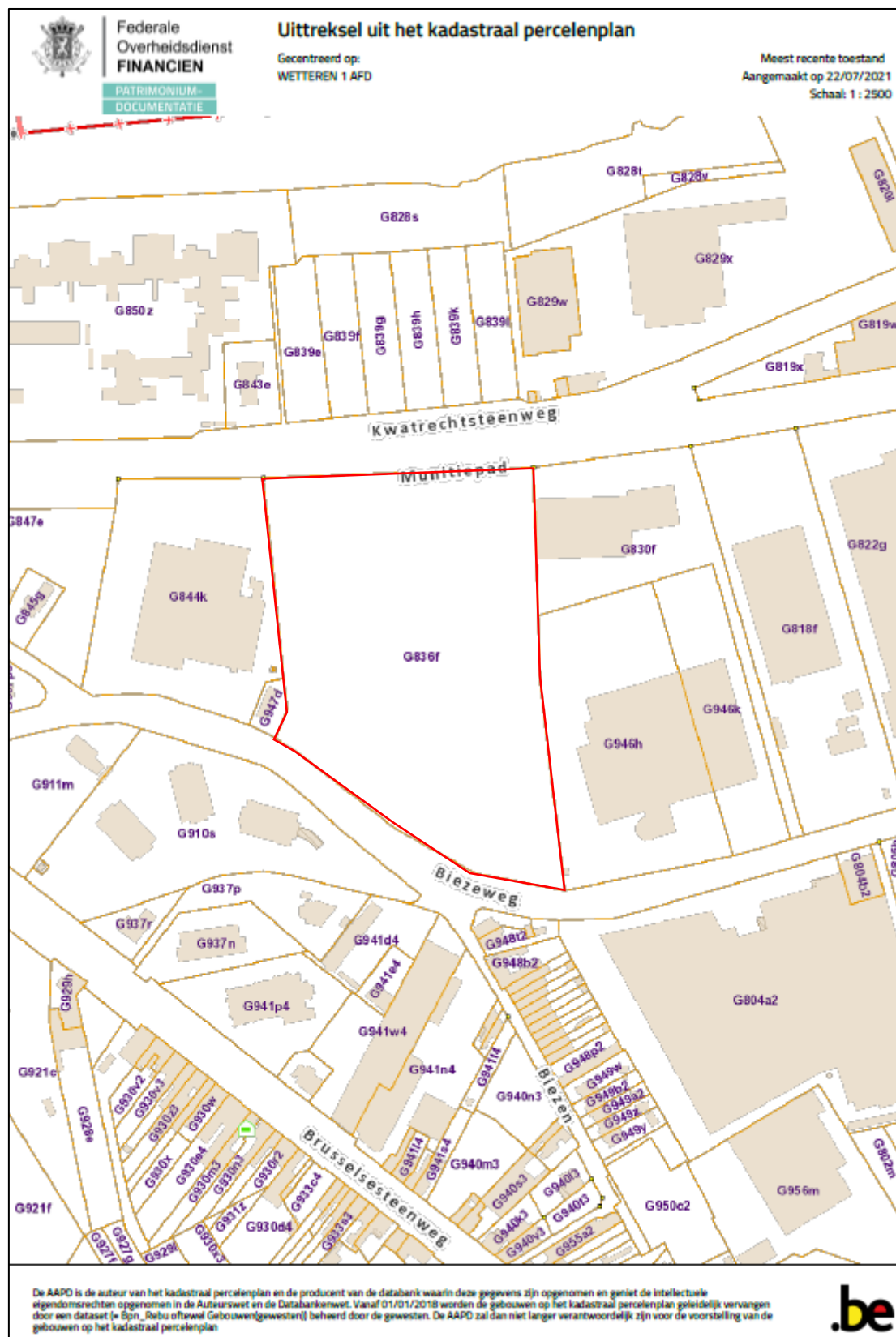
Het projectgebied bevindt zich binnen Kwatrecht, een deelgemeente van Wetteren. Het centrum van Kwatrecht (kerk) bevindt zich op ca. 90m ten zuiden van het studiegebied. Op ca. 160m ten noorden bevindt zich de rivier Schelde. Aanpalend aan de noordzijde van het studiegebied bevindt zich ook een spoorlijn. Tussen de spoorlijn en het studiegebied bevindt zich ook een pad, het 'munitiepad'. In het zuiden wordt het studiegebied begrensd door de Biezeweg. Het studiegebied maakt deel uit van de industriezone 'Neerhonderdt'.

Figuur 1: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto (Geopunt 2021)

Figuur 2: GRB met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (CadGIS 2021)

1.5 WETTELIJK KADER

De oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft overschrijdt de grens van 5.000m² (ca. 22.835m²) buiten een archeologische zone. De ingreep in de bodem overschrijdt de grens

van 1.000m² (ca. 22.835m²) buiten een archeologische zone, waardoor er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota moet worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

De Code van Goede Praktijk versie 4.0 stelt het volgende in hoofdstuk 7.2:

Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de inschatting van de archeologische waarde van het onderzochte gebied aantoont dat:

1° met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;

2° de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;

3° verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

dan mag het bureauonderzoek beperkt blijven tot de analyse van de geplande werken en dat beperkte aantal doorslaggevende aspecten.

Voor het huidige studiegebied zijn argument 2° en 3° van toepassing. Op het terrein bevond zich tot voor kort de gieterij 'Van Londen'. De bebouwing hiervoor nam quasi het gehele terrein in beslag. Ter hoogte van loods 1 (centrale loods) bevond zich ook een kelder. Eventuele bewaard gebleven archeologische resten zullen dan ook reeds verstoord zijn door de tot voor kort aanwezige bebouwing.

Net ten oosten van het studiegebied bevond zich tijdens WOI een munitieopslagplaats (cf. hst 5). Hier werd na WOI ook munitie van aan het front gestockeerd. Diverse ontploffingen zorgden voor een puinhoop die zich naar alle waarschijnlijkheid ook verder dan de eigenlijke grens van het depot uitstreckte. Nadien werden binnen de grens van het munitiedepot sleuven getrokken om alle munitie te begraven. De kans op verstoring door munitie en op het aantreffen van munitie binnen het studiegebied is dan ook groot.

In 2019 werd de bebouwing binnen het studiegebied afgebroken, inclusief de kelder onder de centrale loods. Tijdens de afbraak werd een werfweg rondom de voormalige loodsen en in het westen van het terrein aangelegd. Ook werd af- en aangereden met zware machines. Het terrein werd ook genivelleerd na de afbraakwerken. De afbraak en nivellering zal een bijkomende verstoring van het terrein veroorzaken hebben.

Het munitiedepot zal naar alle waarschijnlijkheid een eerste verstoring op het terrein veroorzaken hebben net na WOI. Ca. 1966 werden de gebouwen van gieterij van Londen opgericht, met onder de centrale loods een kelder, wat een significante bijkomende verstoring zal veroorzaken hebben. Tot slot zullen de afbraakwerken die in 2019 plaatsvonden op het terrein nog een laatste verstoring hebben veroorzaakt. De geplande werken zullen dan ook geen bijkomende verstoring veroorzaken. De reeds aanwezige verstoring zorgt er eveneens voor dat er geen potentieel meer is op kenniswinst.

Omwille van de bovenstaande argumenten wordt een archeologienota met beperkte samenstelling opgesteld. De situering van het projectgebied en de argumenten voor een archeologienota met beperkte samenstelling worden in de volgende hoofdstukken in meer detail besproken.

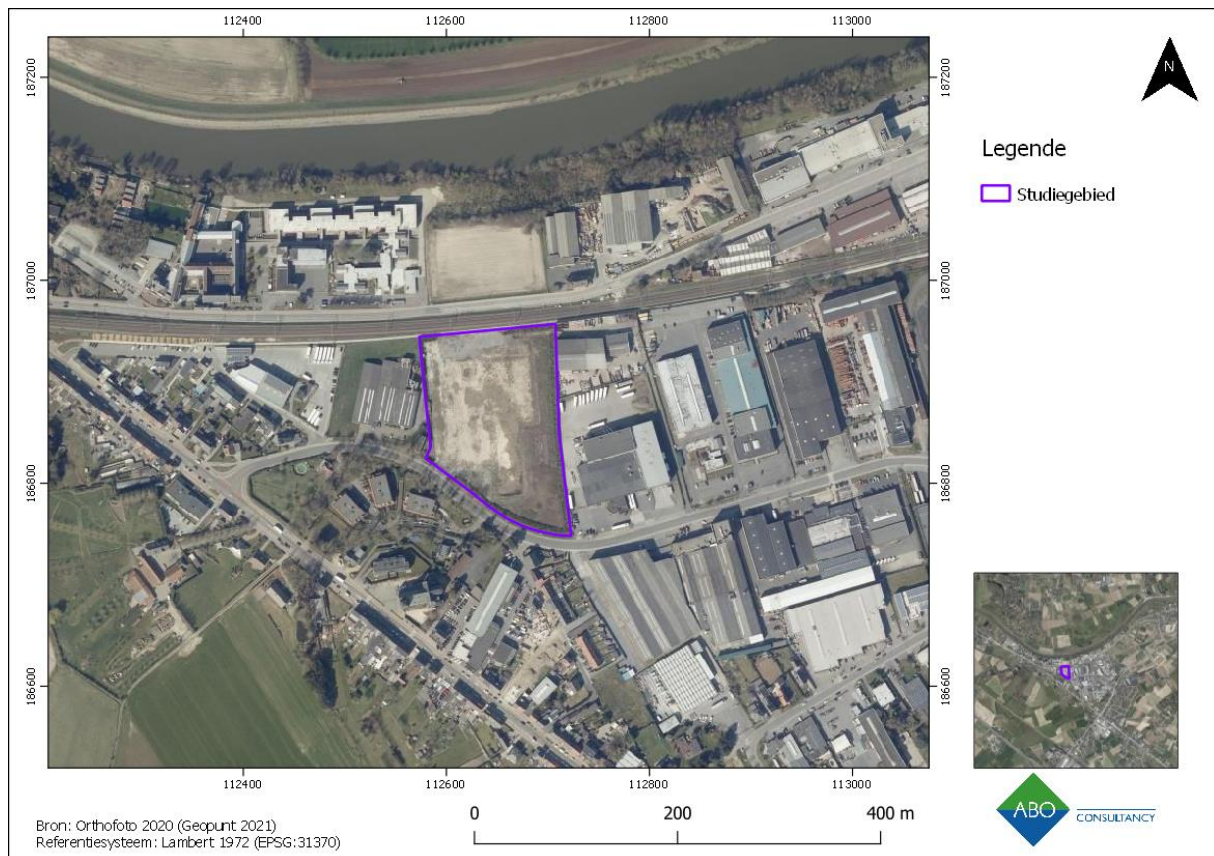
1.6 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische erfgoedwaarden ter hoogte van het projectgebied te verwachten zijn en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek bestaat uit drie objectieven. Er wordt vooreerst een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. En tot slot wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is momenteel een braakliggend terrein binnen de industriezone Neerhondert. Deze is iets ten zuiden van de Schelde gelegen. De bebouwing werd in 2019 afgebroken. Ten oosten en westen van het studiegebied zijn aangrenzende bedrijfsgebouwen te zien.

Figuur 4: Huidige situatie aangeduid op een orthofoto uit 2020 (Geopunt 2021)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

In de toekomst is het de bedoeling om binnen het studiegebied een logistiek centrum met bijkomende verhardingen en nutsvoorzieningen te voorzien. Het gaat hier dan om een kantoorgebouw met magazijn en bijhorende laad- en loskades.

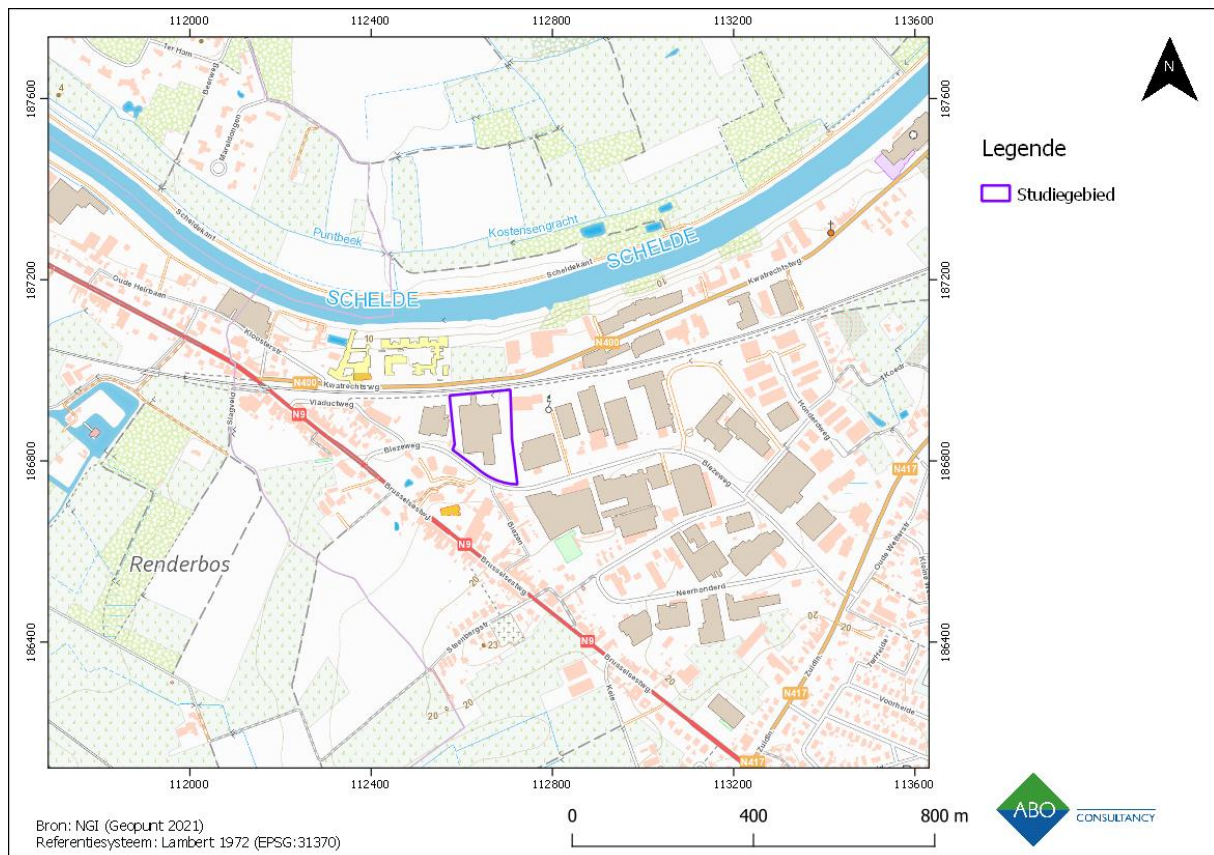
Gezien het terrein verschillen in hoogte vertoont werd na de afbraak in 2019 waar nodig eerst met ca. 50cm tot 1m opgehoogd. Het kantoorgebouw wordt gefundeerd op een betonplaat en komt niet onder het oorspronkelijke terreinprofiel. Het magazijn wordt gefundeerd op palen waarvan de zool niet onder het oorspronkelijke terreinprofiel komt. Enkel bij de overgang van kantoorgebouw naar magazijn komt de zool tot ca. 50cm-mv diep. In het middengedeelte van het terrein komt een kelder. De fundering reikt tot ca. 3m-mv. Deze kelder bevindt zich ter hoogte van de versterking van de voormalige (onderkelderde) centrale loods van de gieterij.

De verhardingen voor de rijweg bestaan uit beton met een dikte van ca. 30cm. De parkeerplaatsen worden aangelegd met betongrassdallen. Deze hebben eveneens een dikte van 30cm-mv. In het oosten van het terrein bevindt zich een ophoging van ca. 1m. Hier zal voor de rijweg tot ca. 1,30m-mv worden afgegraven, wat dus een ingreep onder het oorspronkelijke maaiveld van ca. 30cm-mv behelst. De ophoging dateert uit de 20ste eeuw, het gaat hier om een aarden wal die werd opgeworpen rondom het voormalige munitiedepot (cf. hst. 5).

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

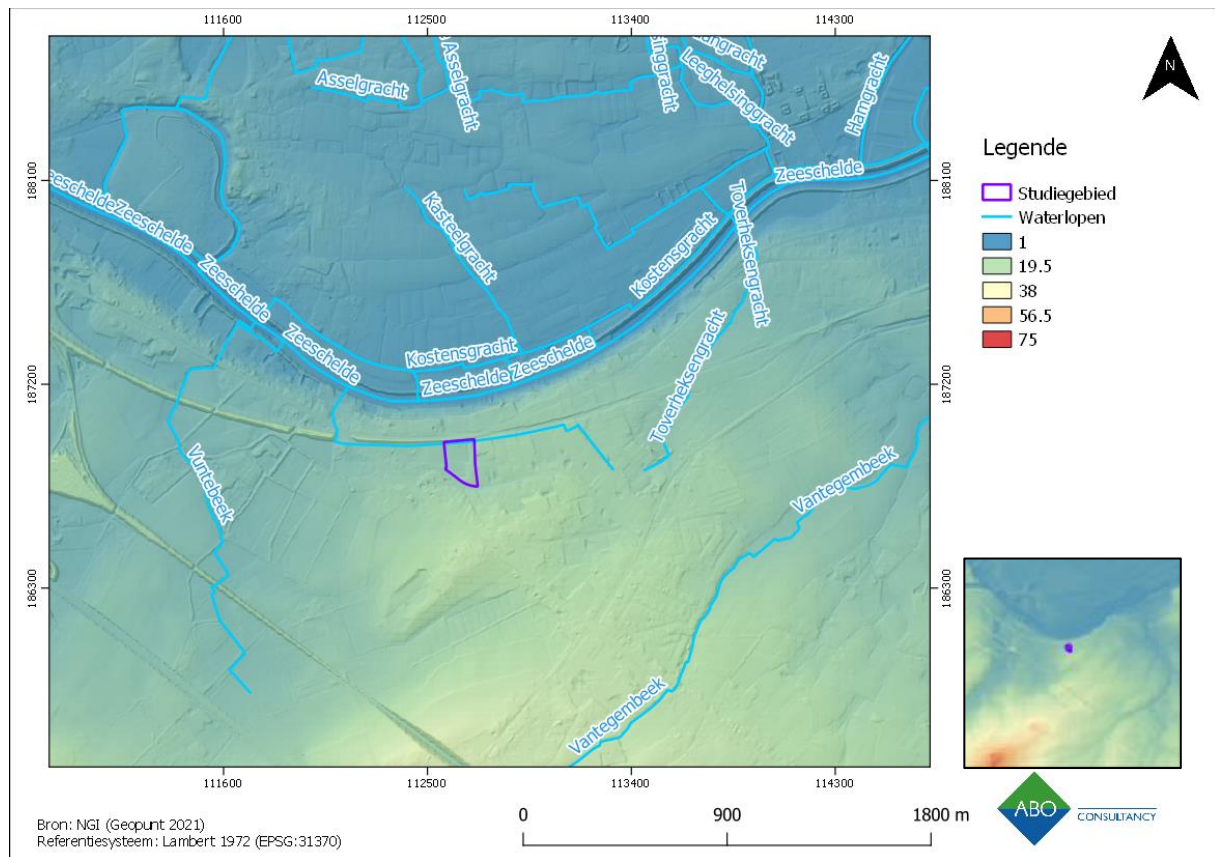
Het studiegebied bevindt zich ten zuiden van de Schelde, binnen een industriegebied. Meteen ten noordwesten van het studiegebied is een school te zien. Ten zuidoosten is de kerk van Kwatrecht te zien, met rondom de dorpskern. Het industriegebied waarbinnen het studiegebied zich bevindt neemt een groot gedeelte van de deelgemeente in. Ten zuiden daarvan is de N9 te zien die van Gent naar Aalst loopt. Aan de zuidzijde van de N9 is een bos te zien, aangeduid als het Renderbos. Het kasteel de Bueren is (deels) te zien ten westen van dit bos. Dit kasteel is ook gekend als het kasteel van Kwatrecht.

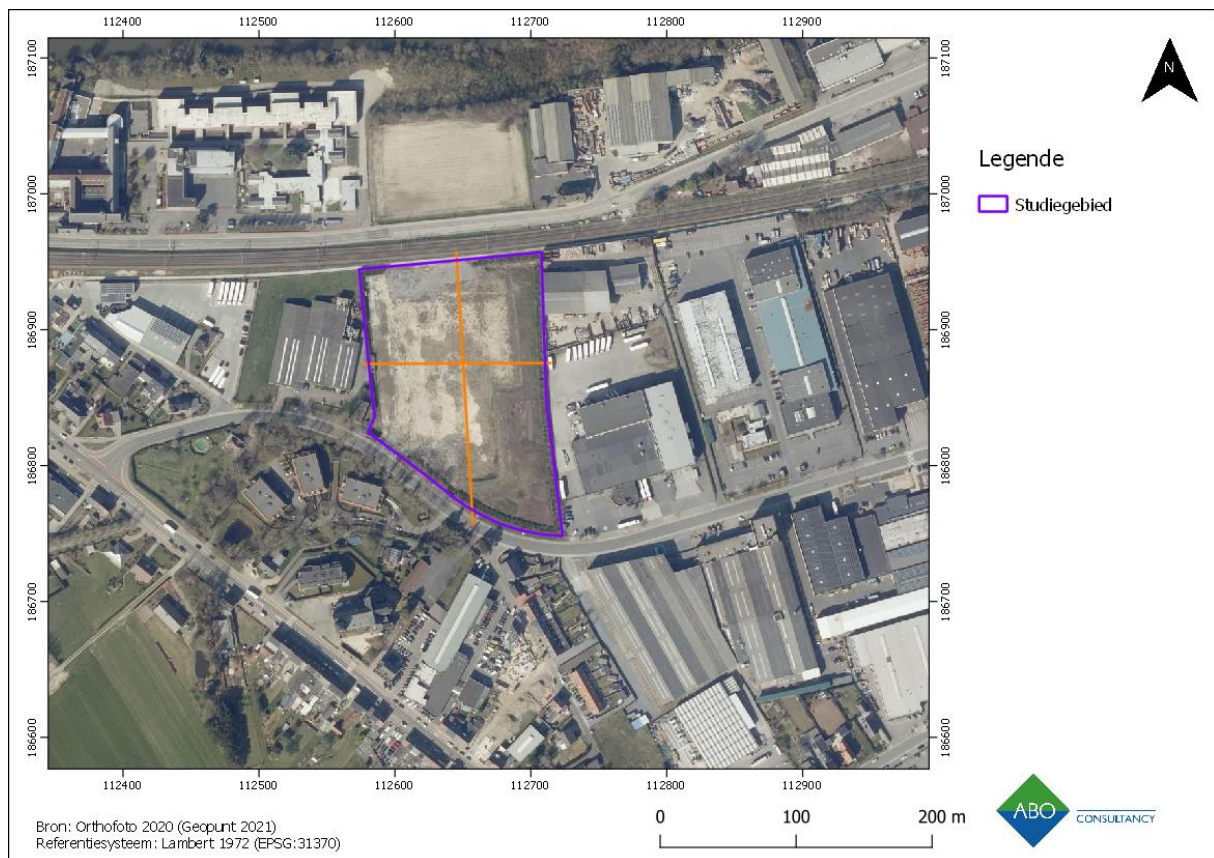
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Reliëf

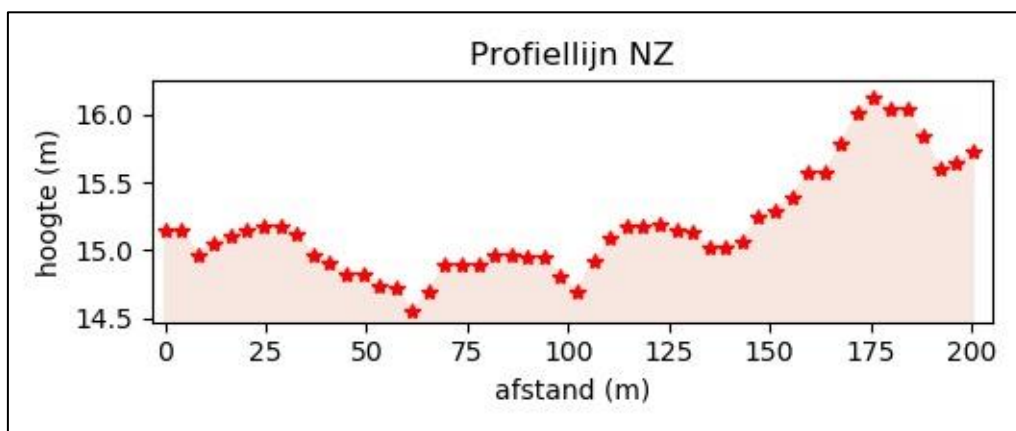
Het projectgebied is iets hoger gelegen, ten zuiden van de Schelde. Ten noorden van deze rivier zijn lager gelegen gronden te zien. Meteen ten noorden van het studiegebied bevindt zich de Toverheksenengracht. De ophogingen voor de spoorlijn en de N9 zijn duidelijk te zien op het hoogtemodel.

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

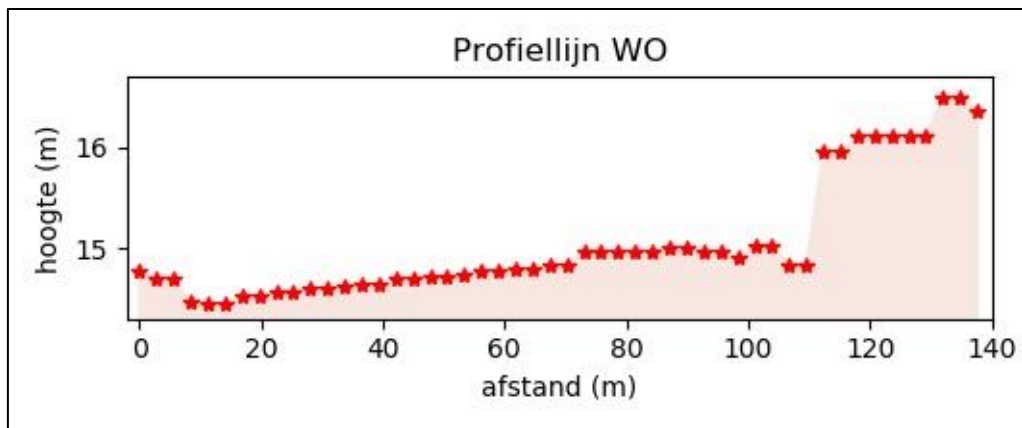

Figuur 8: Aanduiding van de profiellijnen bij het studiegebied (Geopunt 2021)

Figuur 9: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)

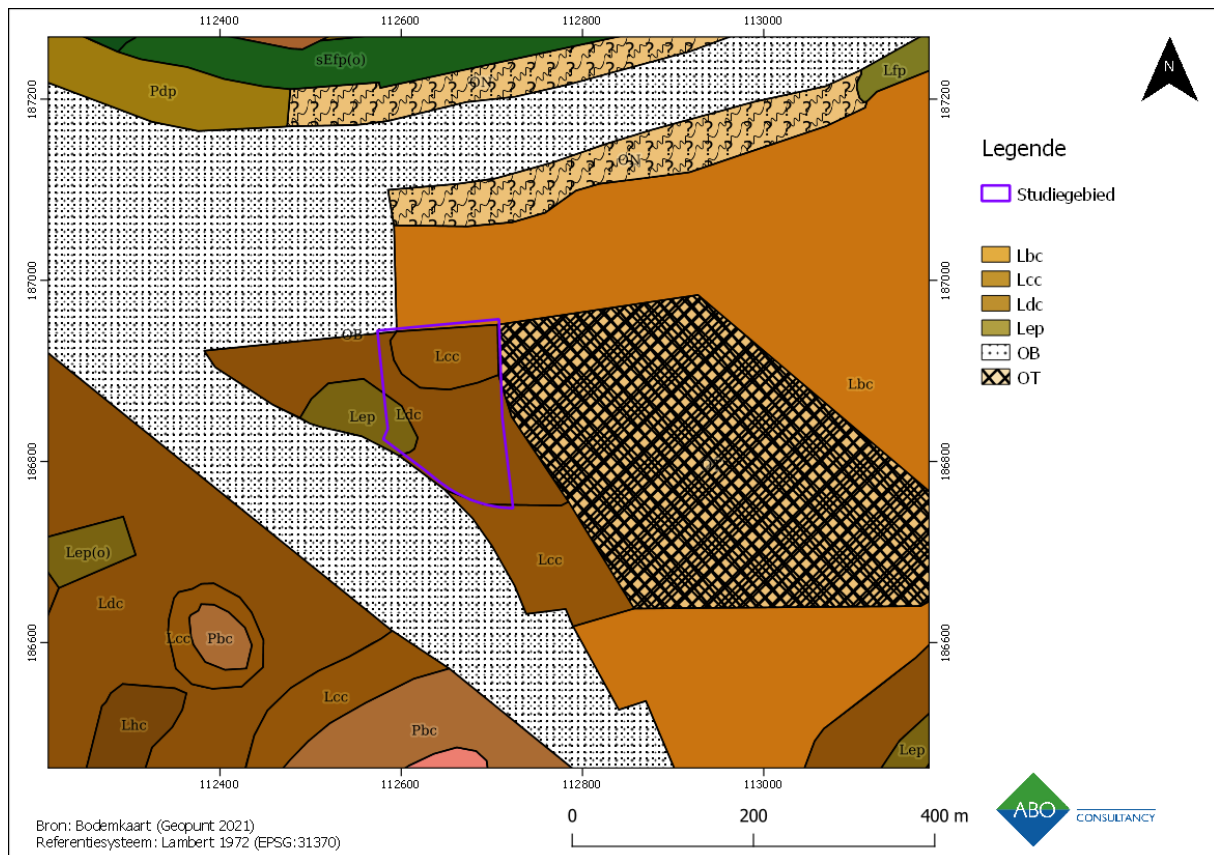
Op de profiellijn noord-zuid is een te zien dat de hoogte alternerend stijgt en daalt. Naar het zuiden toe (weg van de alluviale vlakte van de Schelde) stijgt de hoogte. Het maximale hoogteverschil bedraagt ca. 1,5m.

Figuur 10: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021)

Op de profiellijn west-oost is te zien dat het terrein geen grote hoogteverschillen kent. In het oosten is een abrupt hoogteverschil van ca. 1m te zien. Het gaat hier waarschijnlijk om de aarden wal die in 1919 rond het munitiedepot werd aangelegd.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op de bodemkaart zijn vier verschillende bodemtypes te zien voor het projectgebied. Bodemtype Lcc bevindt zich in het noorden van het studiegebied. Het gaat hier om een matig droge zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont. De roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120cm-mv. Deze bodems zijn erg geschikt voor landbouwdoeleinden.

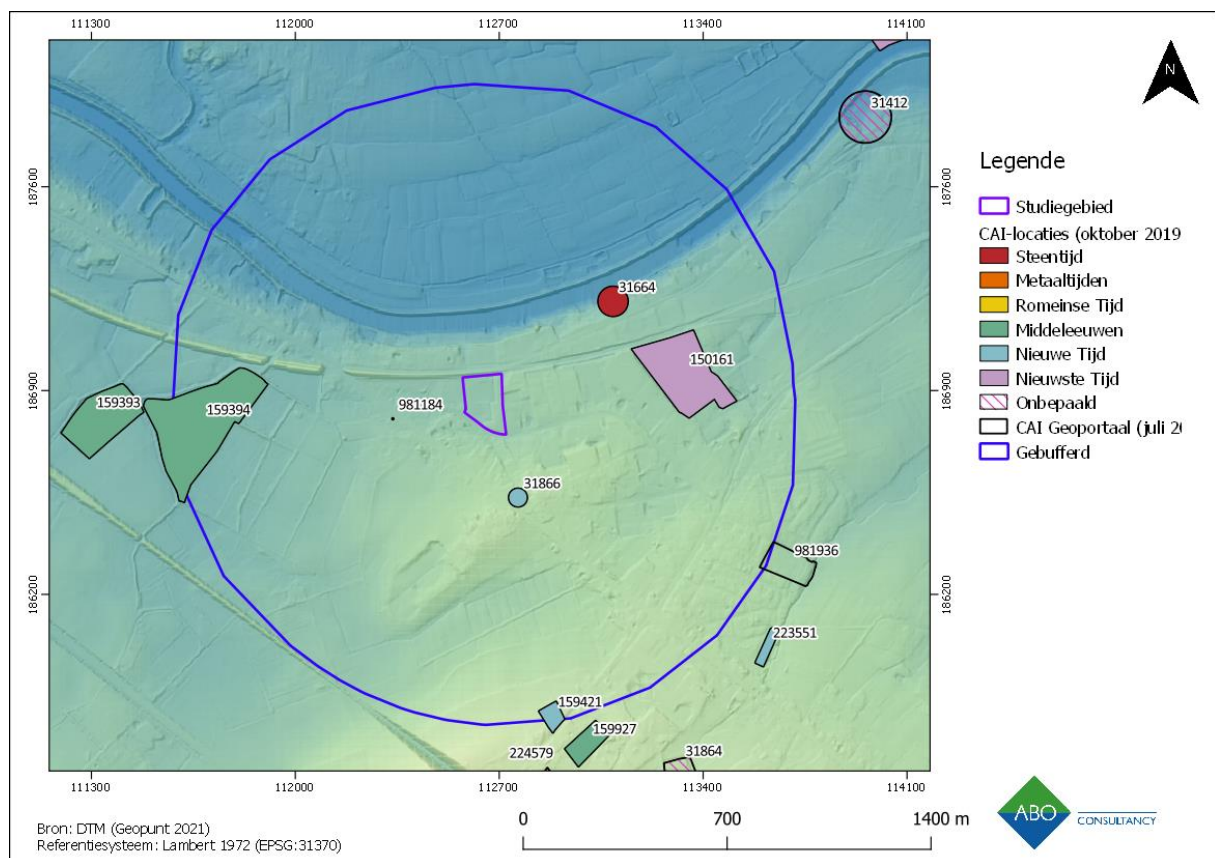
In het uiterste noorden van het studiegebied bevindt zich bodemtype **Lbc**, een droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Dit bodemtype heeft een gunstige waterhuishouding en is erg geschikt voor landbouw.

Het grootste gedeelte van het studiegebied bestaat uit bodemtype **Ldc**, het gaat hier om een matig natte zandleembodem met eveneens een sterk gevlekte, verbrokkelde, textuur B-horizont. Deze bodems zijn te nat in de winter. Mits drainaige is het goede landbouwgrond. In de zuidwestelijke hoek komt bodemtype **Lep** voor. Het gaat hier om een natte zandleembodem zonder profiel. Het gaat hier om een permanent natte grond die vooral in beekvalleien of riviervalleien voorkomt. De waterstand is hoog. Deze gronden zijn enkel mits drainering geschikt als akkerland.

De grote vergraven zone ten oosten van het projectgebied is de locatie van het voormalige Duitse munitiepark dat werd aangelegd tijdens WOI. De munitie werd gedeeltelijk opgeruimd tijdens de jaren '50 van de 20ste eeuw. Tijdens de aanleg van het industriepark in de jaren '70 van diezelfde eeuw werd nog een gedeelte bovengehaald en opgeruimd. De kans op munitie binnen deze zone (en mogelijk aangrenzende zones – zoals het studiegebied) is groot.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 12: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km (Geopunt 2021)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich zes meldingen in de CAI.

ID 31664

Bij een veldprospectie uitgevoerd in de 20ste eeuw (nadere details niet bekend) werd bewerkte silex teruggevonden. Een datering of verdere beschrijving is niet voorhanden.

ID 150161

Bij een archeologisch onderzoek, uitgevoerd in 2007, werd een gracht aangetroffen die gedateerd kon worden in de late middeleeuwen. Verspreid over het onderzoeksgebied werden een groot aantal obussen gevonden (Pede & Van de Vijver 2009). Dit heeft te maken met het Duitse munitiedepot uit WOI dat zich ten westen van deze melding bevindt.

ID 31866

Op de Ferrariskaart (1771-1778) werd op deze locatie een windmolen vastgesteld.

ID 981184

Bij infrastructuurwerken werd per toeval een betonnen fundering van een bunker uit WOII gevonden, samen met een obus. De resten worden in situ bewaard.

ID 159394

Op deze locatie bevindt zich het kasteel 'de Bueren' dat aangegeven staat op de Ferrariskaart (1771-1778). Het kasteel is in zijn huidige vorm een 16de-eeuws waterkasteel. De eerste vermelding van de kasteelsite dateert uit 1408, toen werd het vermeld als het 'Goed ter Elst'.

ID 159421

Op deze locatie werd op de Ferrariskaart (1771-1778) een site met walgracht vastgesteld met de naam 'Koninckxhof'. Deze site klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen.

ID 9839136

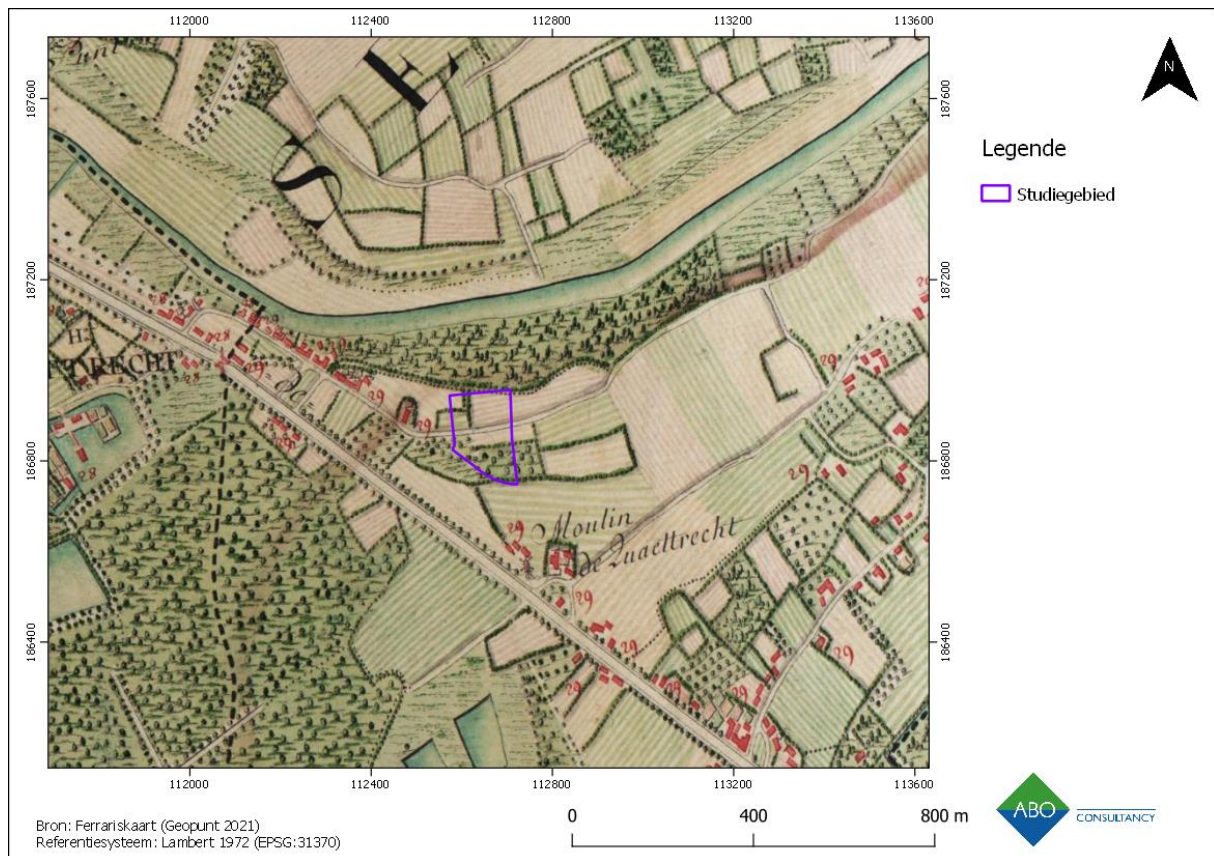
Op deze locatie werd in 2021 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Behalve recente greppels werd maar één relevant spoor aangetroffen, namelijk een houtskoolrijke kuil met onderaan enkele verbrande scherven. Het kan gaan om een houtskoolmeiler of een brandrestengraf. Verder natuurwetenschappelijk onderzoek moet nu uitsluitsel geven.

Binnen de meldingen in de CAI werden twee archeologische onderzoeken vermeld (ID 150161 en ID 9839136). Bij beide onderzoeken werden slechts weinig relevante sporen aangetroffen. Het grote aantal obussen dat werd aangetroffen bij ID 150161 wijst erop dat er ondanks de opruimacties nog veel niet-opgespoorde munitie in de grond zit. Deze munitie kan rechtstreeks gelinkt worden aan het munitiedepot uit WOI. Behalve deze onderzoeken werden een aantal cartografische vaststellingen gedaan. Zo is het kasteel (ID 159394) met het gehucht Kwatrecht vastgesteld ten westen van het studiegebied en bevindt zich een windmolen (ID 31866) op een hoger gelegen heuveltje. Ook werd op ca. 1km ten zuiden van het studiegebied een site met walgracht vastgesteld (159421). Binnen de alluviale vlakte van de Schelde (ten noorden van het studiegebied) werden enkele resten uit de steentijd in silex (ID 31664) aangetroffen.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FERRARISKAART (CA. 1770-1778)

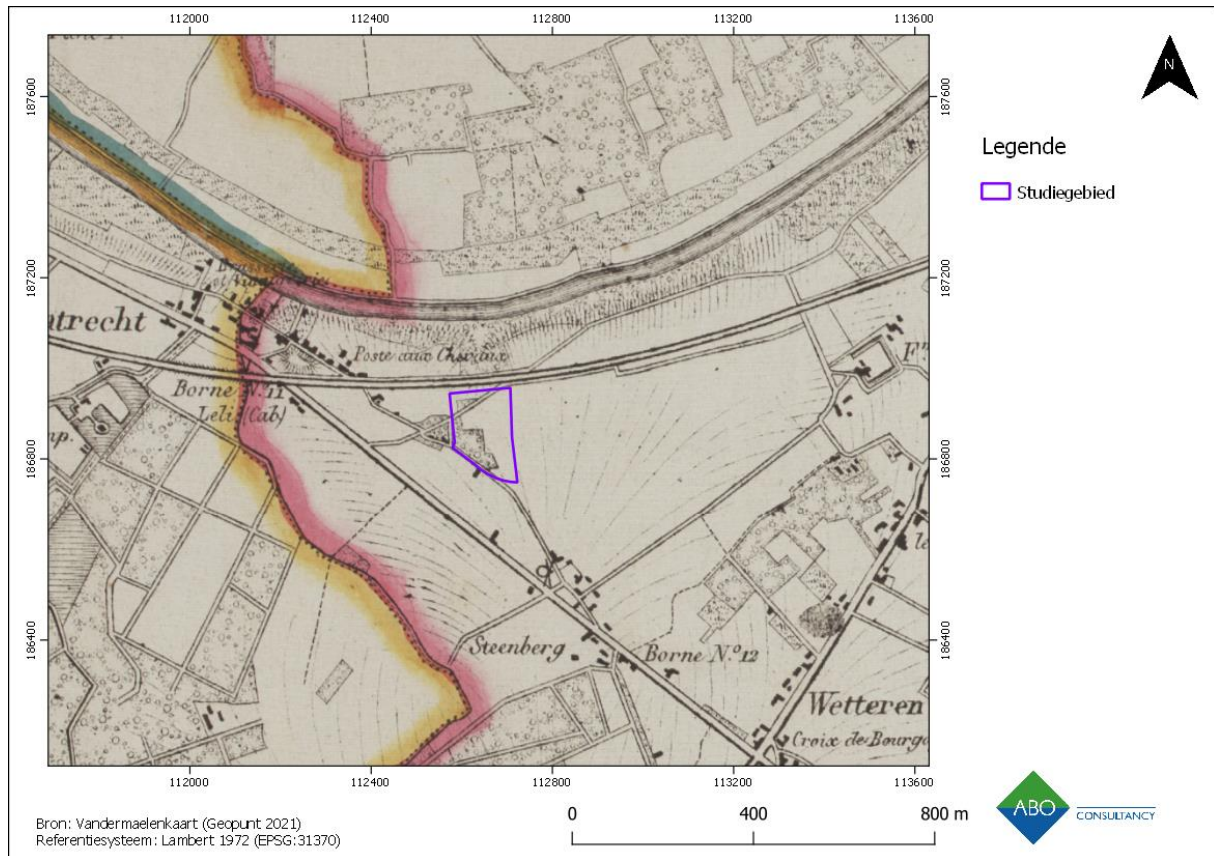
Op de Ferrariskaart is te zien dat zich in het noorden van het studiegebied akkerland bevindt en in het zuiden een boomgaard. Meteen ten noorden van het studiegebied is een pad te zien met ten noorden daarvan een drassig grasland. Ten westen van het studiegebied is het kasteel van Kwatrecht te zien. Het gehucht Kwatrecht staat aangeduid bij het kasteel. Iets ten zuiden van het studiegebied staat de molen van Kwatrecht aangeduid.

Figuur 13: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

4.2.2 VANDERMAELENKAART (CA.1846-1854)

Op de Vandermaelenkaart is in de zuidwestelijke hoek van het studiegebied een boszone aangeduid. In de noordwestelijke hoek loopt een weg. Meteen ten noorden van het studiegebied is de spoorlijn te zien. Ten oosten van het studiegebied is de grens tussen Kwatrecht en Massemen te zien.

Figuur 14: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

5 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Tijdens WOI werd meteen ten oosten van het studiegebied een munitiedepot aangelegd door de Duitse troepen. Dit bestond in oorsprong uit houten barakken waaronder zich ingekuilde opslagplaatsen bevonden. Het studiegebied werd op figuur 15 aangeduid met een rode stip. Het bevond zich vermoedelijk net buiten het munitiedepot. Na WOI bleef het munitiedepot als een ravage achter (figuur 16) en Duitse krijgsgevangenen werden aan het werk gezet om de munitie te groeperen. Overtollige munitie vanuit de Westhoek werd net na WOI naar hier gevoerd en opgeslagen. Diverse ontploffingen vonden plaats in 1919 met zware schade aan woningen en doden tot gevolg. Hierbij werd ook niet-ontplofte munitie verder geslingerd buiten de terreinen van het munitiedepot.

Nog in 1919 worden daarom diepe sleuven gegraven op het terrein van het munitiedepot waarin de gasmunitie gestapeld wordt en met grond bedekt. Rondom wordt een omheining van 2m geplaatst en binnenin worden doornstruiken geplant. Er ontstond een wild bos (figuur 17). Dit bleef bestaan tot de aanleg van een industrieterrein in de jaren '70 van de vorige eeuw. Op figuur 18 is te zien dat het studiegebied (met op het terrein gieterij van Londen) in het oosten grenst aan het munitiedepot.

Figuur 15: Het Duitse munitiedepot uit WOI tijdens gebruiksfase in 1918 (Bunkergordel 2021)

Figuur 16: De ravage in het munitiedepot net na WOI (Bunkergordel 2021)

Figuur 17: De contouren van het munitiedepot op een luchtfoto uit 1948 (Bunkergordel 2021)

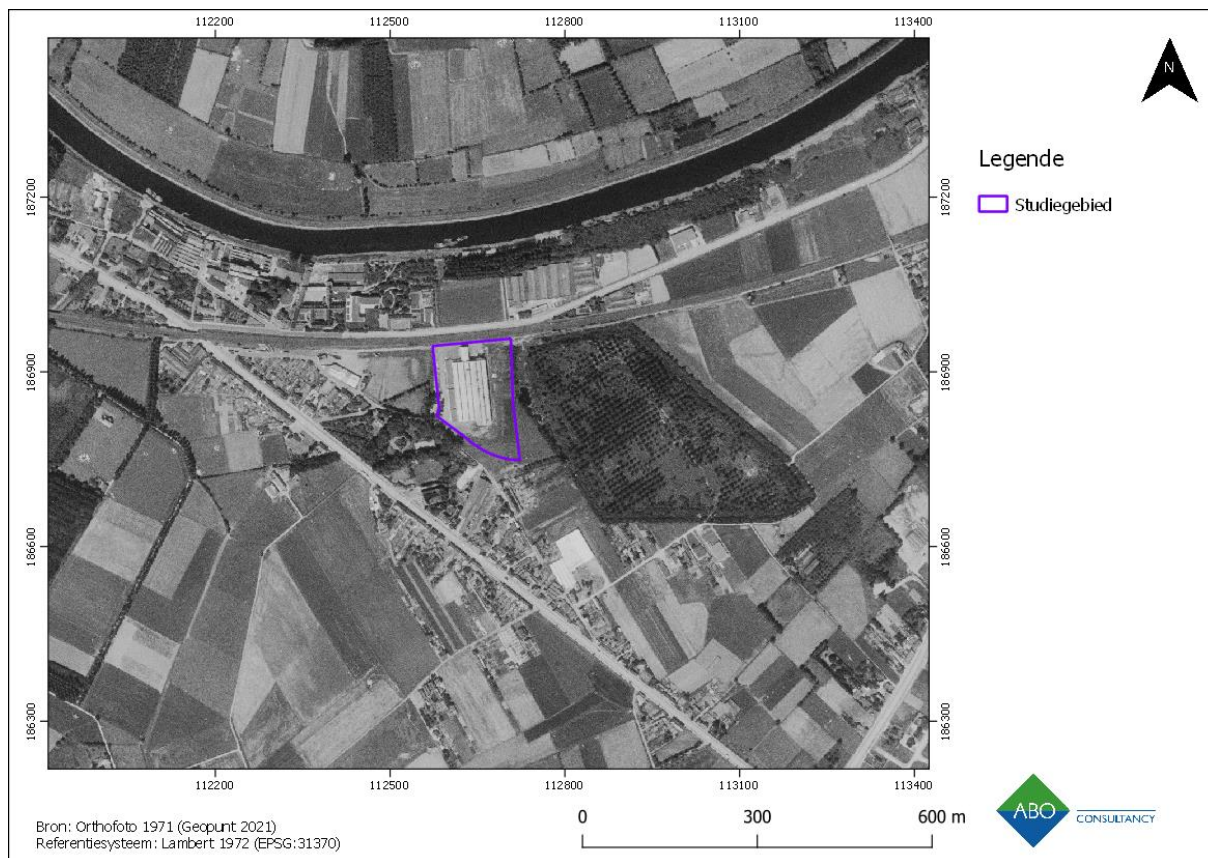
Figuur 18: Orthofoto uit 2014 met aanduiding van de contouren van het voormalige munitiepark (Bunkergordel 2021)

Op de orthofoto uit 1971 (figuur 19) is binnen het studiegebied reeds de centrale loods van gieterij van Londen te zien. Aangrenzend ten oosten is het munitiedepot te zien.

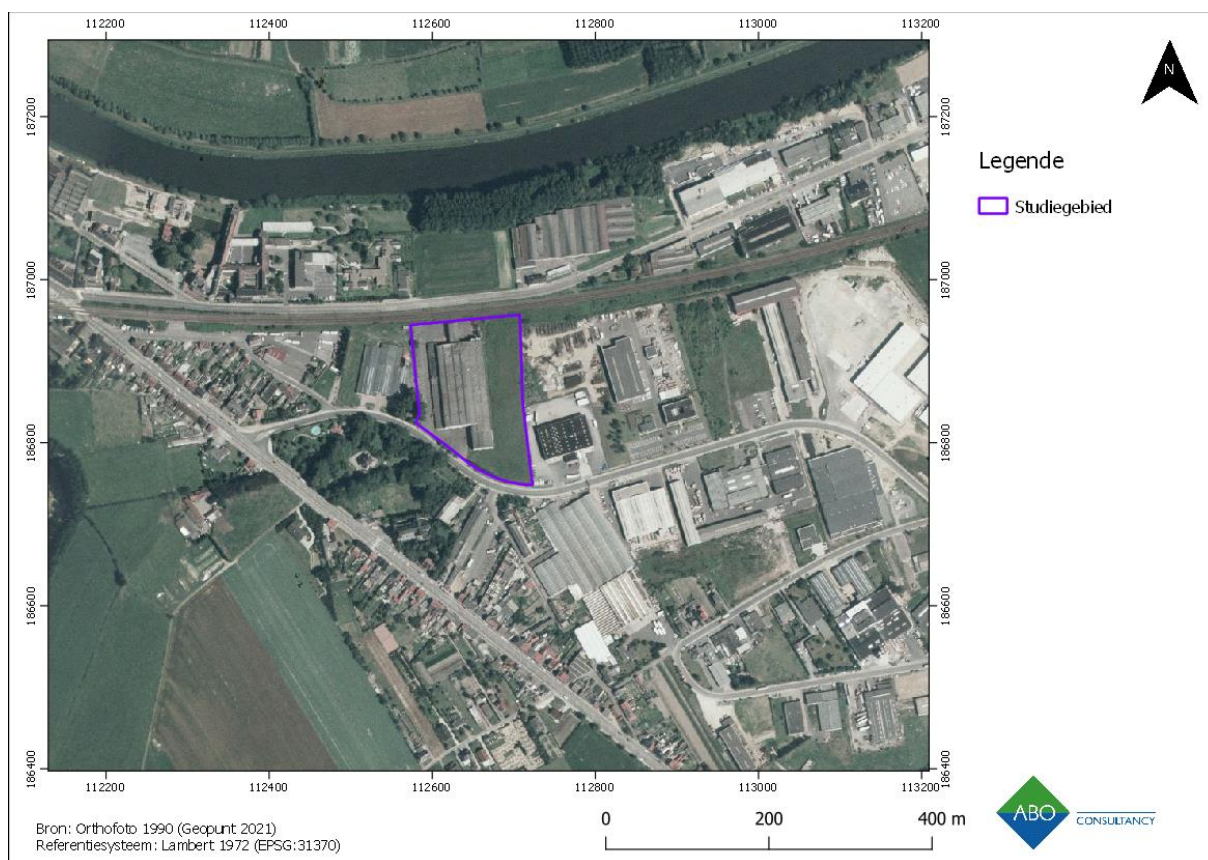
Op de orthofoto uit 1990 (figuur 20) is binnen het studiegebied alles hetzelfde gebleven. Het munitiedepot meteen ten oosten is echter verdwenen. De zone ten oosten en zuiden van het studiegebied is nu bebouwd met fabrieken.

Figuur 21 geeft de situatie weer in 2018. Hier is de laatste bouwphase van gieterij van Londen te zien. Ten oosten van de centrale loods werd nog een loods bijgebouwd. Quasi het gehele terrein is bebouwd en/of verhard, enkel een oostelijke strook is vrij gebleven.

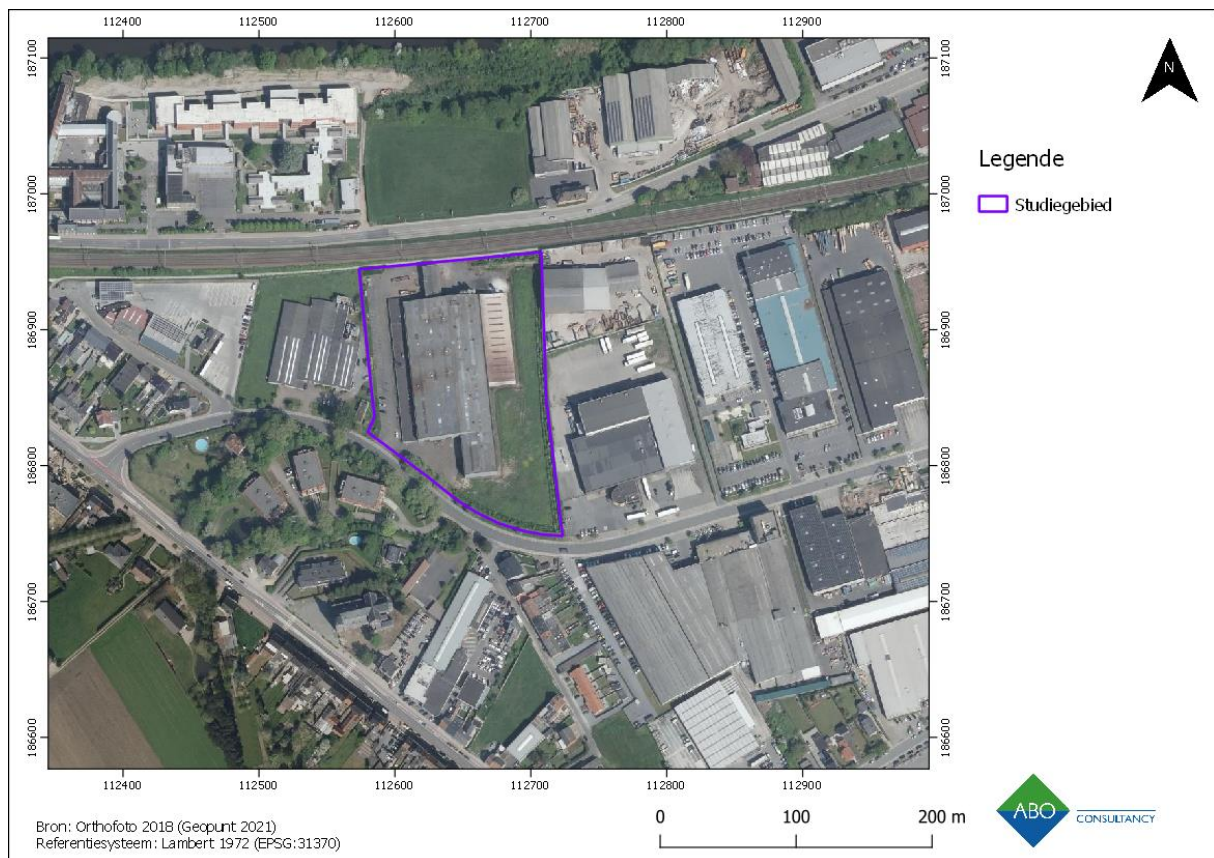
In 2019 zien we de afbraakwerken in volle gang. In het westen is een werfweg aangelegd en ook rondom de loodsen zijn sporen van zwaar werfverkeer te zien. Enkel de zuidoostelijke hoek is gevrijwaard gebleven.

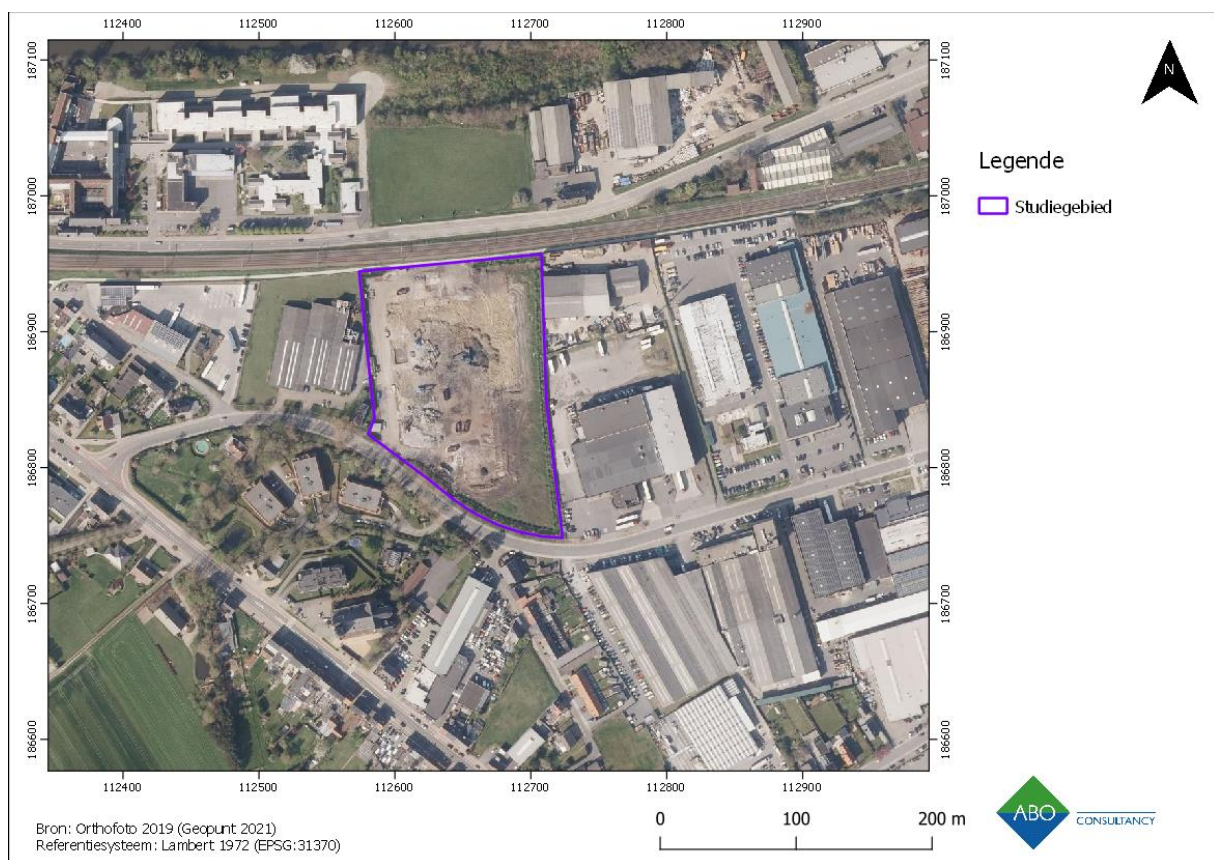
Figuur 19: Orthofoto 1971 met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

Figuur 20: Orthofoto 1990 met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2021)

Figuur 21: Orthofoto 2018 met de laatste bebouwingsfase van gieterij van Londen (Geopunt 2021)

Figuur 22: Orthofoto 2019 met de afbraak van de gieterij in volle gang (Geopunt 2021)

6 BESLUIT EN SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de bouw van een logistiek centrum ter hoogte van de Biezeweg nr. 9 te Wetteren.

Het terrein werd in het verleden reeds verstoord door 20ste-eeuwse bebouwing en de daaropvolgende afbraakwerken. De ingrepen voor de nieuwe bebouwing blijven grotendeels beperkt en bevinden zich ook in de zone waar zich de vroegere loods (verstoorde zone) bevonden. Enkel de zuidoostelijke hoek van het terrein bleef gevrijwaard. De ingrepen blijven hier beperkt tot een verharding waarvoor de werken ca. 30cm-mv diep gaan. Aan de oostelijke grens van het terrein bevindt zich ook een ophoging van ca. 1m. Het gaat hier om een wal die na WOI werd opgeworpen rond een Duits munitiedepot (cf. hst. 5). Deze wal zal worden afgegraven waarna de verharding ter hoogte van het oorspronkelijke maaiveld tot ca. 30cm-mv zal gaan.

Gezien het terrein verschillen in hoogte vertoont werd na de afbraak met ca. 50cm tot 1m opgehoogd. Het kantoorgebouw wordt gefundeerd op een betonplaat en komt niet onder het oorspronkelijke terreinprofiel. Het magazijn wordt gefundeerd op palen waarvan de zool niet onder het oorspronkelijke terreinprofiel komt. Enkel bij de overgang van kantoorgebouw naar magazijn komt de zool tot ca. 50cm-mv diep. In het middengedeelte van het terrein komt een kelder. De fundering reikt tot ca. 3m-mv. Deze kelder bevindt zich ter hoogte van de verstoring van de voormalige (onderkelderde) centrale loods van de gieterij.

De verhardingen voor de rijweg bestaan uit beton met een dikte van ca. 30cm. De parkeerplaatsen worden aangelegd met betongrassdallen. De werken hiervoor gaan eveneens tot ca. 30cm-mv.

Het studiegebied bevindt zich iets hoger gelegen, ten zuiden van de alluviale vlakte van de Schelde. Binnen het studiegebied bevinden zich zandleembodems die variëren van droog tot nat. De droger gronden zijn geschikt als landbouwgrond, de nattere enkel mits drainage.

Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw is te zien dat er een weg loopt door het studiegebied. Het noorden is in gebruik als landbouwgrond, het zuiden als boomgaard. Deze situatie blijft aanhouden tot tijdens WOI een Duits munitiedepot wordt aangelegd net ten oosten van het studiegebied. Na WOI wordt hier munitie van elders gestockeerd en vinden er diverse grote ontploffingen plaats. Het depot is herleid tot een ravage. Niet-ontplofte munitie wordt daarbij ook buiten de grenzen van het oorspronkelijke depot geslingerd. Binnen het studiegebied zal dit eveneens het geval geweest zijn. In 1919 werd omwille van de veiligheid besloten om de munitie te begraven en het terrein (meteen ten oosten van het studiegebied) af te bakenen met een aarden wal en een omheining. In het oosten van het studiegebied is een ophoging te zien van ca. 1m die hiermee in verband kan worden gebracht.

Ca. 1966 werd gieterij van Londen (met een onderkelderde centrale loods) opgericht op het terrein. Tijdens de 21ste eeuw werd in het oosten nog een loods bijgebouwd. Enkel de zuidoostelijke hoek bleef vrij van bebouwing. In 2019 werd de bebouwing afgebroken en het terrein genivelleerd.

Het studiegebied is landschappelijk gunstig gelegen, iets hoger ten zuiden van de alluviale vlakte van de Schelde. De nog wat hoger gelegen gronden ten zuiden van het studiegebied zullen echter aantrekkelijker geweest zijn voor bewoning. Ook tijdens de steentijd werd waarschijnlijk de voorkeur gegeven aan deze wat hoger gelegen gronden. De kern van het gehucht Kwatrecht bevond zich dan ook ten zuidoosten van het studiegebied. Op historische kaarten is te zien dat het studiegebied in gebruik was als landbouwzone in het noorden en boszone/boomgaard in het zuiden. Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig.

Tijdens WOI werd een munitiedepot door de Duitse troepen aangelegd net ten oosten van het studiegebied. Dit bestond uit houten barakken met de munitie hierbinnen begraven onder het maaiveld. Na WOI werd de munitie van het Westfront deels ook hier gestockeerd. Diverse ontploffingen herleidden het terrein (en allicht ook de aangrenzende zones, zoals het studiegebied) tot een ravage. In 1919 werd na diverse zware ontploffingen besloten de munitie in diepe sleuven te begraven binnen het oorspronkelijke terrein van het depot, net ten oosten van het studiegebied. Rond het terrein werd een aarden wal opgericht en een omheining van 2m hoog. Het hoogteverschil van ca. 1m in het oosten van het studiegebied is hier vermoedelijk een restant van. De ontploffingen en ravage van het munitiedepot zullen allicht verstoring veroorzaakt hebben binnen het studiegebied.

Ca. 1966 werd gieterij van Londen, met een onderkelderde centrale loods opgericht binnen het terrein. Later werd nog een loods in het oosten bijgebouwd. Dit zal een bijkomende verstoring veroorzaakt hebben binnen het studiegebied.

Tot slot werden de gebouwen van gieterij van Londen in 2019 afgebroken. De afbraak en daaropvolgende nivellering zorgde voor een bijkomende verstoring.

Gezien de aanwezige verstoring op het terrein is er geen potentieel tot kennisvermeerdering meer aanwezig.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt dan ook **geen verder vooronderzoek** geadviseerd.

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		9 augustus 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		9 augustus 2021
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		9 augustus 2021

8 BIBLIOGRAFIE

CadGIS 2021: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 26 juli 2021).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2021

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2021: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 26 juli 2021)

Geopunt Vlaanderen 2021: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 juli 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 juli 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 juli 2021).

Inventaris bouwkundig Erfgoed: IBE 2021

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 26 juli 2021).

Pede, R. & Van De Vijver, M. 2009: Archeologisch vooronderzoek met explosieve resultaten langs de Koedreef te Wetteren (O.-VI.), onuitgegeven rapport, pp. 10

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.